

HANDREIKING INBURGEREN IN DE PRESSURECOOKER

DE METHODISCHE AANPAK VAN
WIJKGERICHT INBURGEREN

Gemeente **leeuwarden**

WELKOM IN LEEUWARDEN AL EEUWENLANG KOMEN MENSEN UIT DIVERSE LANDEN NAAR NEDERLAND. ZE ZIJN OP DE VLUCHT OF OP ZOEK NAAR WERK EN EEN BETERE TOEKOMST. MOMENTEEL WONEN ER IN LEEUWARDEN ONGEVEER 8500 ALLOCHTONEN. DE GEMEENTE LEEUWARDEN VINDT HET BELANGRIJK DAT IEDEREEN IN LEEUWARDEN – DUS OOK DEZE NIEUWE LEEUWARDERS – PRETTIG KAN LEVEN, WONEN, WERKEN EN STUDEREN. HET VOLGEN VAN EEN INBURGERINGTRAJECT HELPT HIERBIJ. VOOR EEN GOEDE INZET VAN DEZE TRAJECTEN WILLEN WE ANTWOORDEN OP VRAGEN ALS: HOE KRIJGEN WE ALLOCHTONE INWONERS EN (VRIJWILLIGE) INBURGERAARS ZOVER OM EEN INBURGERINGTRAJECT TE VOLGEN? WAT HEBBEN MENSEN NODIG OM TE WORDEN WAT ZE KUNNEN EN WILLEN ZIJN EN HOE KAN MEN NOG BETER PARTICIPEREN IN WIJK, BUURT, SCHOOL OF WERK? KORTOM: HOE KUNNEN WE (VRIJWILLIGE) INBURGERAARS UITDAGEN DE TAAL (NOG) BETER TE LEREN EN HUN TALENTEN TE GEBRUIKEN.

Leeuwarden doet daarom mee aan het innovatietraject 'wijkgerichte inburgering'. Dit traject is, samen met 7 andere gemeenten, door het ministerie van VROM/WWI ingezet om de wijkstructuur beter te benutten voor inburgeren. Het traject levert werkwijzen – zoals deze handreiking – op waar andere gemeenten weer hun voordeel mee kunnen doen.

In 2010 en 2011 gaat de gemeente Leeuwarden – in een reeks van 10 handreikingen – de ervaringen van het innovatietraject vastleggen. De handreikingen geven onder andere inzicht in:

- het onderzoek naar de motivatoren
- de werving en organisatie van voortrajecten voor vrijwillige inburgeraars
- (ontmoetings)activiteiten
- mogelijkheden om de onderwijswereld te vervlechten met de inburgering

> **WAT U LEERT VAN DEZE HANDREIKING**

U maakt kennis met de pressurecookermethodiek. Deze methodiek staat garant voor het snel vinden van oplossingen voor complexe problemen die een breed draagvlak vragen. We laten u zien hoe de methode is opgebouwd en welke resultaten deze oplevert. Ook maakt u kennis met de succesvolle Leeuwarder toepassing van de pressurecookermethode in de 'Kracht' wijk Heechterp-Schieringen. Tot slot geven we u een pressurecookeropzet voor het formuleren van een plan voor de wijkgerichte inburgering.

INBURGEREN IN DE PRESSURECOOKER: EEN EFFICIËNTE METHODE WAARMEE SNEL OPLOSSINGEN WORDEN GEVONDEN VOOR UITDAGINGEN DIE INZET EN DRAAGVLAK VEREISEN VAN VEEL BETROKKEN PARTIJEN!

> DE PRESSURECOOKER-METHODIEK

De pressurecookermethodiek is een effectieve methode voor het vinden van oplossingen voor complexe problemen die een breed draagvlak vereisen. Dit zijn vaak lang bestaande, sluimerende en breed erkende problemen of uitdagingen. De methodiek wordt toegepast tijdens een bijeenkomst van maximaal een dagdeel. Hiervoor zijn niet meer dan 15, vooraf geselecteerde, deelnemers uitgenodigd. De deelnemers zijn inhoudelijk betrokken bij het probleem en hebben mandaat binnen hun eigen organisaties. De pressurecookerbijeenkomst wordt bij

voorkeur geleid door een onafhankelijke gespreksleider en vindt plaats op een locatie die uitnodigt tot 'vrij' denken.

Stap 1: Gedeelde probleemanalyse

De methode begint met het constateren van een probleem of uitdaging en het verkennen van alle aspecten ervan. Dit probleem of deze uitdaging wordt algemeen erkend en is niet op te lossen door één persoon of organisatie. De inzet en deelname van meerdere personen en organisaties is nodig om tot een oplossing te komen.

In deze stap moet iedereen zich ervan bewust zijn dat het vinden van een oplossing centraal staat. Er moet dus worden vermeden dat individuele organisaties worden aangesproken op beslissingen uit het verleden die een bijdrage hebben geleverd aan het ontstaan van het probleem. Dit kan worden ondervangen door vooraf (desnoods in de uitnodigingsbrief) aan alle partijen expliciet te laten weten wat het doel, de verwachtingen en verantwoordelijkheden zijn en dat in deze bijeenkomst het vinden van een oplossing centraal staat.

In deze fase kan structuur worden geboden door aan iedere deelnemer te vragen de oorzaken van het probleem te benoemen. Dit kunnen oorzaken zijn die in wet- en regelgeving (dus bij een regievoerder), de uitvoering (een instelling) of bij een maatschappelijke ontwikkeling (de burgers) liggen.

ZONDER COMMITMENT GEEN SUCCES: DE BELANGRIJKSTE SUCCESVOORWAARDEN VOOR DE PRESSURECOOKERMETHODE ZIJN – NAAST DEELNAME – DE BETROKKENHEID EN HET MANDAAT VAN DE ORGANISATIES DIE BIJ GAAN DRAGEN AAN EEN GOEDE OPLOSSING IN DE TOEKOMST!

Stap 2: Het zoeken naar oplossingen

Na het precies in kaart brengen van de probleemanalyse worden er oplossingen gezocht. Het doel van de methodiek is dat deze oplossingen in een grote mate van overeenstemming ontstaan. Alle deelnemende partijen moeten zich er dus in kunnen vinden. Deze stap vindt plaats in een korte en bondige ronde waarbij de oplossingsrichtingen meteen in steekwoorden op een flap-over worden vastgelegd. Er is continu sprake van enige tijdsdruk: het pressurecooken ("snelkoken").

Stap 3: Verslaglegging

De bijeenkomst wordt vastgelegd in een helder en begrijpelijk verslag. Door dit

verslag wordt kennis behouden, verspreid en kan er altijd op gemaakte afspraken worden teruggevallen.

DE VOORDELEN VAN TOEPASSING VAN DE PRESSURECOOKERMETHODE

- De deelnemers kijken op een andere manier naar het probleem of thema;
- In deelnemende organisaties ontstaat vaak vernieuwde inspiratie en discussie over de besproken mogelijke oplossingen;
- Er ontstaan nieuwe contacten tussen organisaties;
- Organisaties leren elkaar en hun expertise beter kennen;
- Door de oplossingsgerichte werkwijze worden de betrokken organisaties uitgedaagd tot concrete acties – eventueel in de vorm van een project of werkgroep – en samenwerking;
- Een regievoerder neemt een breed gedragen oplossingsrichting aan: dit komt het beleid en de hiermee samenhangende uitvoering ten goede.

> DE PRESSURECOOKER-METHODIEK IN DE LEEUWARDER PRAKTIJK

Met de pressurecookermethodiek inburgeren en integreren in de Leeuwarder wijk Heechterp-Schieringen

Het ministerie van Wijken, Wonen en Integratie heeft in Leeuwarden de wijk Heechterp-Schieringen aangewezen waar de kwaliteit van het leven en de leefomgeving door een cumulatie van problemen achterblijft bij die van andere wijken in de stad. Circa 40% van de wijkbewoners is allochtoon. Deze aanwijzing van het ministerie is in Leeuwarden constructief opgepakt: er is in sneltreinvaart een

wijkactieplan gemaakt. Uit onderzoek van het NICIS bleek dat Leeuwarden niet alleen snel maar ook het beste wijkactieplan heeft gepresenteerd. Dit heeft alles te maken met de gehanteerde transparante pressurecookermethodiek.

Inburgering een stap vooruit!

Met de pressurecookermethodiek is in één bijeenkomst gezorgd voor een grote commitment en draagvlak bij alle betrokkenen. In de bijeenkomst zijn alle partijen uitgedaagd om te komen tot een nauwkeurige analyse van het probleem en is er concrete input gevraagd voor mogelijke oplossingen. Dit heeft geresulteerd in het plan van aanpak Inburgering een stap vooruit! Voordat dit plan er lag, zijn de volgende stappen doorlopen:

complexiteit van de samenleving niet meer bijbenen.

Opvoedingsondersteuning

- Er heerst verwarring onder allochtone ouders over wat onder goed opvoeden wordt verstaan;
- Tekortschietende opvoeding van pubers/jongeren leidt tot problematisch gedrag;
- De betrokkenheid van ouders bij de school (basisschool + voortgezet onderwijs) is laag.

Perspectief

- Hoge werkloosheid, laag inkomen en discriminatie door werkgevers;
- Ontbreken van ontplooiingskansen voor vrouwen;
- De schooluitval onder de jongeren is hoog, er is weinig perspectief en er is een gebrek aan rolmodellen.
- Gebrek aan zinvolle tijdbesteding bij jongeren (met name vroegtijdig schoolverlaters);
- Weglekken van talenten bij jongeren en vrouwen omdat ze niet participeren/werken;

Stap 2: het zoeken naar oplossingen

In de tweede stap van de pressurecooker zijn eerst drie voorwaarden geformuleerd voor het vlot realiseren van oplossingen:

1. Stel een regisseur aan die de verbinding(en) legt
2. Neem empowerment als uitgangspunt
3. Breng wat er al is beter bij elkaar: sla bruggen

Stap 1: probleemanalyse

In het definiëren van een goede probleemanalyse over het inburgeren en integreren in de wijk ontstond een reeks van problemen die te verdelen zijn naar vier hoofdthema's:

Sociale cohesie

- Er is een gevoel van onveiligheid bij met name ouderen (zowel autochtonen als allochtonen);
- De houding van bewoners onderling berust veelal op wantrouwen en achterdocht;
- Er is gebrek aan contact en ontmoeting;
- Er zijn veel kortlopende projecten en er is onvoldoende maatwerk, kortom: bewoners hebben behoefte aan meer onderhoud;
- Veel oudere bewoners willen de wijk verlaten.

Communicatie

- Er is veel onbekendheid met de voorzieningen in de wijk en de stad (taalbarrière, bejegening);
- Een relatief groot aantal allochtonen beheerst de Nederlandse taal niet voldoende;
- Veel bewoners kunnen de toenemende

Vervolgens is per hoofdthema gekeken naar de oplossingen¹:

SOCIALE COHESIE

- Breng allochtone en autochtone ouders bij elkaar;
- Breng allochtone en autochtone jongeren en allochtone en autochtone ouderen bij elkaar: werk aan beeldvorming;
- Ontplooi activiteiten die gericht zijn op ontmoeting op straatniveau of misschien zelfs huiskamerniveau;
- Zoek en vindt gezamenlijke belangen.

COMMUNICATIE

- Creëer laagdrempelige plekken in de wijk waar de Nederlandse taal geleerd kan worden;
- Roep een wijkloket in het leven waar mensen met hun vragen terecht kunnen;
- Beschouw de Nederlandse taal als middel, niet als doel.

OPVOEDINGSONDERSTEUNING

- Zorg ervoor dat problemen vroegtijdigesignaleerd kunnen worden;
- Verhoog de ouderbetrokkenheid bij de school;
- Zorg voor meer samenwerking tussen school en moskee;
- Zorg voor meer opvoedingsondersteuning in de allochtone en autochtone culturen, zowel voor kinderen in de basisschoolleeftijd als in de puberleeftijd;
- Zorg voor meer deskundigheid en middelen.

PERSPECTIEF

- Geef de verschillende doelgroepen (mannen, vrouwen, ouderen, jongeren) empowerment-trainingen zodat men niet langer gaat overleven maar *léven*;
- Empower allochtone jongeren door directe training en het creëren van rolmodellen;
- Creëer stageplekken en arbeidsplaatsen voor allochtonen door gerichte acties richting werkgevers;
- Zorg voor een vrouwentrainingscentrum voor allochtone en autochtone vrouwen waar zij elkaar kunnen ontmoeten en samen stappen kunnen zetten.

Stap 3: verslaglegging

Zowel de probleemanalyse als mogelijke oplossingen zijn overzichtelijk in een verslag weergegeven. Dit verslag heeft gediend als basis voor de uiteindelijke vertaling van de oplossingen in concrete activiteiten. Deze zijn vastgelegd in het plan van aanpak voor de wijkgerichte inburgering in Leeuwarden: "Inburgeren een stap vooruit!"

¹ Voor de overzichtelijkheid van deze handreiking is er voor gekozen om uit de grote hoeveelheid van oplossingen de meest concrete oplossingsrichtingen te noemen.

> OPZET VOOR EEN PRESSURECOOKER WIJKGERICHTE INBURGERING

Naar aanleiding van de ervaringen van Leeuwarden geven we tot slot een opzet waarmee u de methodiek goed hanteerbaar in de (inburgerings)praktijk kunt brengen.

1. Opening en kennismaking

De eerste ronde is een voorstelronde. Vertegenwoordigers van deelnemende organisaties stellen zich voor en geven kort hun weergave van de situatie c.q. het probleem. Simpel en doeltreffend kan het stellen van een centrale vraag zijn, bijvoorbeeld: "Stel dat u zou verhuizen naar China, wat zou u over de streep trekken om deel te nemen aan een inburgeringstraject?" De uitkomsten noteert u vervolgens op een flap-over. Belangrijk: deelnemers reageren niet op elkaar in deze ronde.

Voor een pressurecooker wijkgerichte inburgering zijn in ieder geval vertegenwoordigers aanwezig van het wijkpanel, wijkorganisaties, woningcorporatie(s), welzijn- en opbouwwerk, scholen, moskeeën, advies- en multiculturele raden en direct betrokken gemeenteambtenaren. Zorg dat deze laatste groep niet groter is dan de andere vertegenwoordigers.

De bijeenkomst vindt in beslotenheid en vertrouwelijkheid plaats. Dit is van belang om te voorkomen dat later deelnemers worden aangesproken op wat zij tijdens de brainstorm als mogelijke oplossingen naar voren hebben gebracht.

2. Toelichting op het thema 'wijkgerichte inburgering' en probleemanalyse

De initiatiefnemer van de pressurecooker of een externe deskundige geeft een korte

toelichting op het thema. Het doel van deze ronde is om vooraf enige richting te geven aan de bijeenkomst. In deze fase worden ook het doel van de bijeenkomst en de gezamenlijke problemen kort toegelicht en in kaart gebracht.

3. Probleemanalyse

Voor de pressurecooker wijkgerichte inburgering geeft de volgende probleemstelling een goede ingang: “Op dit moment is er onvoldoende passend aanbod op wijkniveau. Het huidige aanbod trekt nagenoeg geen vrijwillige inburgeraars”. Het analyseren van het probleem kan plaatsvinden door deelnemers in kleine groepjes op post-it briefjes kernachtig de knelpunten te laten benoemen. Deze knelpunten worden in een korte pauze in enkele thema’s door de gespreksleider of betrokken ambtenaar gegroepeerd.

Vraagsuggesties om de probleemanalyse scherp te krijgen, zijn:

- Wat zijn de motivatoren om tot inburgering te komen?
- Welk aanbod mist nu (op wijkniveau)?
- Hoe ‘verkopen’ we het aanbod aan vrijwillige inburgeraars?

4. Het zoeken naar oplossingen

In de derde ronde wordt vrijuit gebrainstormd over mogelijke oplossingen. Om de creativiteit en het ‘out of the box-gehalte’ te garanderen gebeurt dit zonder de beperking van instellingsbeleid, financiële mogelijkheden

of maatschappelijk draagvlak. Bij de thema’s worden kleinere groepjes geformeerd die mogelijke oplossingen formuleren. Nuttig kan zijn om de groepjes op voorhand in te delen. Het is belangrijk dat iedereen rekening houdt met wat er al in de wijk gebeurt, waar de inzet nog beter kan en waar nieuwe initiatieven nodig zijn. Het is in deze ronde bovendien van belang dat de gespreksleider voorkomt dat er een sfeer van ‘oude koeien en zwarte pieten’ ontstaat. Ook moeten mensen in staat zijn en opgeroepen worden om over hun eigen organisatie(belang) heen te kijken.

In de deze ronde wordt tenslotte bekeken welke oplossingen reëel zijn en waar draagvlak voor zou kunnen bestaan (of gecreëerd kan worden) binnen de organisaties. De deelnemers bepalen gezamenlijk de rangorde van oplossingen.

5. Verslaglegging

Zowel de probleemanalyse als de geformuleerde oplossingen worden kernachtig en helder verwoord in een verslag.

6. Afsluiting

In de afsluiting wordt iedereen bedankt voor zijn/haar deelname en worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg. Duidelijk moet in ieder geval zijn wie de ‘eigenaar’ is van de uitkomsten van de bijeenkomst en wie verantwoordelijk is voor het organiseren van de vervolgstappen en hoe de terugkoppeling en betrokkenheid in het uitvoeren van de oplossingen wordt gegarandeerd.

SUCCESSVERNELLERS

Zorg als gemeente voor een duidelijke regie en laat de deelnemende organisaties samenwerken: ban monopolies en eilandjes uit. Zorg daarnaast voor continuïteit en onderhoud: laat projecten waar toekomst in zit niet al na een jaar stoppen. Ook het betrekken van deskundige professionals binnen de projecten is een belangrijke succesvoorwaarde. Net als het – van begin tot eind – betrekken van allochtonen bij de projecten. Door gebruik te maken van allochtone adviseurs creëert u aanzienlijk meer draagvlak en betrokkenheid. Door ten slotte het arbeidsperspectief te verbeteren zorgt u voor extra motivatie onder zowel de allochtone als autochtone burgers. Het is soms zoveel beter om over ‘participeren’ dan over inburgeren te spreken.

> ALS U MEER WILT WETEN

neemt u contact op met:

Team Inburgering

Werkplein Leeuwarden
Tesselschadestraat 33-35
8913 HA Leeuwarden

Tel: (058) 233 88 86

E-mail: inburgering@leeuwarden.nl

U bent van harte welkom!

Gemeente **Leeuwarden**